

**Píseň:** S398 - Zní, zní, zní + **modlitba;** **Čtení:** Mk 13, 1-13

Milí přátelé,

minulý týden jsme hovořili o otázce předurčenosti lidského života. Biblický pohled na „osud“ apod. jsme rozkryli takto: Bible odmítá osud ve smyslu pevně dané budoucnosti, již nelze vlivnit nebo změnit. Jedinou výjimkou je biologická smrt časného těla.

O týden dříve jsme dokončili tu část Markova evangelia, která se věnovala Ježíšově učení - příběhem o varování před zákoníky a o daru vdovy.

### **Apokalyptická literatura**

Dnes vstupujeme do apokalyptické části evangelijního podání, kterou obsahuje každé synoptické podání. Po ní už následuje v Markově podání „jen“ pašijní vyprávění.

O apokalyptické literatuře jsme hovořili již na poslední biblické, tedy jen stručně: Řecké slovo *αποκαλυπσις* (apokalypsis) znamená v češtině „odhalení, odkrytí, zjevení (v předchozích dvou významech)“.

Jde tedy o žánr, který něco odhaluje. Obecně odhaluje smysl dějin a působení různých mocností v nich. V biblickém významu se soustředí na Boží působení v dějinách. Nejde tedy o předpověď budoucnosti - leda ve smyslu velmi vágním. Srv. v. 2: „... nezůstane z nich kámen na kameni“. To přece platí o každé budově, počkáme-li dostatečně dlouho!

Bohužel je právě tento žánr často pochopen mylně - jako „jizdní řád“ budoucnosti. Ale my, již poučení posledním setkáním, víme, že nic takového není z biblického pohledu možné. Budoucnost není dána - pokud tedy pomíneme velmi obecné popisy („svět skončí“, „umřu“ apod.).

Apokalyptická literatura velmi bují v dobách pronásledování a krutého útlaku. Jejím cílem je povzbudit předpokládané čtenáře (ty utlačované) o dobré budoucnosti: Vládu nad světem nemá

hřích, utrpení a zlo, ačkoli to tak vypadá. Posledním vítězem bude Bůh - a tak spravedlnost, pokoj, společenství.

## Úvod

Tak i dnešní oddíly. První se věnuje „zkáze chrámu“. Na nejzákladnější rovině Ježíšovi asi rozumíme plně: Jeden z jeho učedníků obdivuje nádheru a pevnost lidské budovatelské práce. Co však jsou ty velké stavby? Hromada kamenů. Nic víc.

Předpovídá v těchto oddílech Ježíš zničení chrámu, jak tomu došlo v r. 70? Těžko říct. Marek totiž píše v době, kdy už k tomuto zničení došlo. A právě Ježíš se snažil o reformu (obnovu) židovství, aby na další konflikt s tehdy vládnoucí římskou mocí nedošlo.

Myslím, že Ježíš mířil hlouběji: Učedníkův obdiv patří jeruzalémskému chrámu. Tedy stavbě, která byla ústřední pro náboženský život tehdejších židů. Co však zaznělo o chvíli dříve v oddílu o největším přikázání? „... je jediný Bůh a není žádný kromě něho; a milovat jej z celého srdce, z celého rozumu i z celé síly a milovat bližního jako sám sebe *je víc než všechny zápaly a oběti.*“

V Ježíšově prorockém pohledu tedy byla zkáza chrámu nevyhnutelná, pokud se nezmění vnímání této budovy. Pokud se neodkloní lidský pohled od materiálu a obětí k lidskému srdci/duši a tak ke vztahu s Bohem. Avšak, jako každý prorocký pohled, jde pouze o protažení přítomnosti do budoucnosti. A současná situace je vždycky změnitelná!

Povzbuzení pak slyšíme také o kousek dále ve v. 13: „Budou vás všichni nenávidět pro mé jméno; ale kdo vytrvá až do konce, bude spasen.“

## A kdy se to tedy stane? A jak?

Při nejbližší příležitosti se ho pak zeptal ten vnitřní kruh kruhu učedníků: A kdy se to stane? A podle jakých znamení poznáme, že přichází konec?

Jak lidská reakce. Učedníci chtějí znát budoucnost. Chtějí odhalit, jak poznají, že toto nebo tamto je již konec všeho. Není náhoda, že Ježíš jim vlastně na jejich otázku neodpoví: „Mějte se na

pozoru, aby vás někdo nesvedl - mnozí se budou vydávat za ,ty poslední“.

Ježíš však nebyl jasnovidec. Hospodin nám nedává poznat budoucnost. Vždyť bychom s takovou znalostí nedokázali naložit dobře.

Vždyť učedníci stále nepochopili ani přítomnost. Proč si spojují rozmetání chrámu s koncem světa? Opravdu bez chrámu nejde zůstat věrný Hospodinu? Nejde to bez celopalů a dalších obětí? Avšak tomu tehdy vlastně nemohl takřka nikdo rozumět. Navzdory oddílu o největším přikázání. Navzdory tomu, že toto největší přikázání bylo v Ježíšově době staré přes tisíc let. Lidský zvyk je lidský zvyk... se vším, co k němu patří.

Trochu zvláštní je, že mezi těmi obvyklými „nejdůvěryhodnějšími“ učedníky nalezneme v tomto oddílu také Ondřeje. Když se však vrátíme do Mk 1, 16, pochopíme: Ondřej patřil mezi první dva povolání spolu se svým bratrem Šimonem (pozdějším Petrem). Proto je tentokrát přítomen.

Ježíše se tedy ptají ti, kteří byli v evangelijním podání povoláni jako první. Tedy ti, pro které byla výzva k následování Ježíše nejtěžší - Ježíše v té době nikdo nenásledoval. Tak se u nich zřejmě projevilo snad hlubší pochopení (nebo alespoň zájem o něj) toho, co Ježíš nabízí. Proto také jen je (bez Ondřeje) vzal Ježíš s sebou ke svému Proměnění (Mk 9, 2-13).

Avšak i oni byli opatrní. Věděli, že hovořit o zničení chrámu je velmi ošemetné: Jednou už zničen byl - roku 586 př. Kr. babylonským vojskem, které si podrobilo tehdejší Jižní Israel (známý též jako „Juda“). Také věděli, že hovořit o zničení chrámu se nemusí vyplatit. Kdyby to slyšeli kněží, farizeové a další, byly by z toho oplétačky, nepříjemnosti a možná i trest- však je to také jeden z posměšků vůči Ježíšovi na kříži (Mk 15, 29). Ačkoli Ježíš vlastně jen řekl pravdu...

I tento vnitřní kruh se tedy ptá stranou zástupů. Ptá se i stranou ostatních učedníků (v. 3). Jak snadné je nepochopit rozmluvy o bolestivých nebo nebezpečných tématech!

## Ježíšova odpověď

A Ježíš na otázku „kdy a jak nastane konec světa“ odpovídá v Markově podání: Dejte si bacha, aby vás někdo nezmátl tím, že se bude vydávat za mě. A nelekejte se, až uslyšíte válečný ryk (doslova „válku“ = πολεμος - polemos) a děsivé zvěsti o válkách. Až povstane národ proti národu - to vše bude teprve začátek. Nelekejte se!

Ježíš se tak zcela vyhnul otázce učedníků. Aby jim sdělil, co chtěl říct: O to vůbec nejde, kdy a jak. A nenechte se zmást lidmi ani řečmi ani vlastním strachem ani nepředstavitelným utrpením.

Ježíšovo pokračování pak muselo učedníky naprosto zaskočit: Vy se mějte na pozoru! Budou vás soudit a mlátit. A budou se navzájem zabíjet i nejbližší příbuzní a děti rodiče. Budou vás nenávidět pro mé (Kristovo) jméno.

Ale na to jsme se přece, Ježíši Kriste, neptali...

Inu, Hospodin neodpovídá vždycky na naše otázky. Ale vždycky nám sděluje to, co je podstatné. Co potřebujeme vědět. Co máme vědět. I když se nám to třeba nelíbí nebo nehodí. I když jsou to slova o utrpení a nenávisti a pronásledování. A ještě ke všemu pro Boží jméno.

Asi netřeba zdůrazňovat, že tím vším, co zmiňují také jiní evangelisté, procházejí křesťané dodnes. Vždyť i my. Kolikrát jsme byli tupeni pro Kristovo jméno? Kolikrát jsme pro něj byli souzeni i odsouzeni? Kolikrát jsme zažili, že došlo k naprostému rozkolu i mezi dětmi a rodiči kvůli Kristu?

## Povzbuzení

Přesto Ježíš také povzbudí - jako každý prorok. Ano, tohle a tohle přijde. Ano, výhled současnosti je příšerný: rozbitý chrám, nenávist i v rodině, vraždy, války, hlad. Ale slyšte také povzbuzení: Sám Duch svatý vám dá, co máte mluvit na soudech, před vládci, v synagógách. A kdo vytrvá, bude spasen. Nelekejte se!

Jak moc takové povzbuzení potřebujeme. Zejména, když přicházejí znovu a znovu věci nepříjemné a nechtěné. Vždyť Ježíš má pravdu i v tom, že „zvěsti o válkách“ jsou často daleko horší

než válka sama. Jak moc takové povzbuzení potřebujeme, když je nutno řešit také to, co nefunguje, co se nepovedlo, co je špatně.

Avšak Ježíšem nabízená útěcha a povzbuzení je až útěcha posledního vítězství: Budete spaseni. Ježíš neříká, že v těch válkách a vraždách nezahyneme. Neříká, že nebudeme odsouzeni. Ale říká, že stačí vytrvat do konce - ne déle. Ať už je tím koncem smrt, odsouzení, hanobení či nenávisť pro Kristovo jméno.

### **Předpověděl to tedy?**

Tak je snad zřejmé, že Marek zapsal úmyslně Ježíšova slova velmi obecně. Vždyť jinak by neplatila až do konce časného světa. Jinak by lidé právě nabyli dojmu: Aha, tak teď už je konec světa, je to jasné. Přesně proti Ježíšově záměru.

Ježíš prorocky skutečně předpověděl budoucnost - ale právě prorocky, ne jako jasnovidce. Současný lidský svět je takový, že nenávidí ty, kteří zápasí o pravdu, rovnost, lásku, důvěru a spolehnutí. A směřuje do záhuby. A platilo to stejně ve starověku, jako dnes, jako pravděpodobně také za tisíc let.

Ale nemusí to tak být. Nemusí vítězit ryk válečný ani jiný. Nemusí vítězit lháři a podvodníci. Nemusí vítězit válka a smrt a strach a hlad a zvěsti o válce. Ani vlastní údiv, šok či pocit bezmoci tváří v tvář tolika soudcům. Nemusí zvítězit dojem, že tamten přece musí být Kristus. Jen to tak bohužel bývá až příliš často. Bůh nabízí záchranu z tohoto všeho. Pro celý svět.

Nenechme se pak zmást ani oním slovíčkem „všichni“ ve v. 13. Tím samozřejmě není myšleno 100% populace homo sapiens. To by totiž znamenalo, že již Ježíš nenávidí své učedníci a učedníci mezi sebou navzájem atd. Oním „všichni“ jsou myšleny všechny typy lidí, všemi druhy vztahů propojení lidé, lidé všech nátur, vzdělání, postavení i inteligence. Žádný typ ani druh člověka nemá k nenávisti dál než jiní. A lidé všech typů Boha odmítají - divocí i velmi uvážliví.

### **Ježíš opět převrací**

V apokalyptických evangelijních oddílech Ježíš také, jak u něj zřejmě bylo dobrým zvykem, převracel to, na co byli lidé zvyklí: Připravoval své učedníky na pronásledování. Na utrpení. Na to, že je budou zabíjet pro jméno jejich učitele a spasitele.

Obvyklý je opak - a to dodnes v nejrůznějších společenstvích. Na takové věci nemyslet - ačkoli jsou pravdivé. Neříkat, že budeme za toho skvělého, vybraného, mocného, charismatického vůdce trpět. Naopak! Vychvalme to dobré, namalujme růžovou budoucnost, umocněme, jak je s ním všechno skvělé. Prostě vytvořme kult osobnosti.

Ježíš to odmítl. Pravda je holt jiná a kultury osobnosti jsou dodnes obrovským problémem. Ježíš káže Spasitele trpícího, poníženého, nenáviděného, pohrdaného a opuštěného. Ačkoli říkal pravdu, ba dokonce pravdu dávno známou. Ačkoli se kolem něj semklo tolik lidí a tolik o něj stálo.

Ale raději, než aby něco zatajil, zůstal opuštěn. Než aby ho lidé obdivovali, zemřel na kříži. Spasitel světa a všech lidí je spasitel trpící, lidmi zabitý a opuštěný. Tedy Spasitel úplně jiný, než jak se „normálně“ prezentují různí spasitelé a zachránci. Je jiným Spasitelem, než jakého chce většina lidí. Než jaký se hodí do lidských počtů. A ještě má dost odvahy to říct dopředu... (v. 9-13)

## Vytrvání

Co pak znamená ono „vytrvat“? Řecké υπομενω (hypomenó) znamená „vydržet, snést, zůstat pevný, odolat nepohnutým setrváním, vystát (někoho/něco), přežít, neutéct, podstoupit, zůstat pozadu.“

Tak se rozkrývá široká spektrum obsahu tohoto „vytrvání“-Zejména poslední mnou uvedený význam je až strhující: Nejde o totiž o lenocha, nýbrž o toho, kdo zůstává vzadu při ústupu z bitvy. Tedy o toho, kdo kryje záchranu ostatních. Který uhasí oheň, když ostatní už od táboráku vyrazili na další cestu.

Snadno se totiž stane, že se toto vytrvání stane sobeckým zájmem. „Hlavně zůstat v tom svém“, „hlavně si zachránit život“. Avšak Markem použité slovo rozpouští tuto ideologii. Součástí

vytrvání je také ledaskoho vystát. Ledacos aktivně podstoupit - ne jen pasivně sedět a nechat se tlouct. Znamená to zůstat pozadu, abych pomohl druhým.

### **Závěr**

Ježíš tedy odmítl odpovědět na lidskou touhu po znalosti „jizdního řádu“ konce světa. Místo toho nabídl, co čeká jeho následovníky. A že lze vytrvat.

Tak se neváhejme utíkat k apokalyptice v době, kdy se zdá, že nás přemohou všelijaké síly. Třeba politické. Třeba ekonomické. Třeba vztahové. Třeba pracovní. Třeba smrt, zoufalství a pronásledování. Dokonce i když se zdá, že už to nemůže dopadnout dobře (srv. čtení z minulého týdne z knihy Zj), stejně nakonec zvítězí Beránek.

Takže nemusím nic dělat? Inu, „musení“ platí jen tam, kde je vytyčen nějaký cíl. Chci být spasen - tedy být přijat do života věčného? Pak musím vytrvat v důvěře Kristu, v jeho pravdě a příkladu. I když nás proto budou nenávidět třeba i v rodině.

Bohužel i toto slovo bylo v historii výkladu Bible mnohokrát zneužito. Mnoho lidí se zřeklo Krista tváří v tvář rozzuřeným šelmám v cirku či mučícím nástrojům. A církvev je odmítla přijmout zpět mezi sebe. Díky bohu se církvev nekryje s Církví! Ten, kdo klopýtl již nemůže vytrvat?

Tak se nelekejme, neděsme a vytrvejme v Kristově příkladu i navzdory nepředstavitelnému zlu. Třeba jako Jób!

**Rozhovor; Píseň: S339 - Hvězda + Modlitba Páně**

**Příště: Mk 13, 14-27**